

ἄρτοι γένωνται. 4 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· γέγραπται· οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἔπι παντὶ ῥήματι

□ ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος ἑοῦ.

5 Τότε παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν καὶ ἔστησεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ

6 καὶ λέγει αὐτῷ· εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, βάλε σεαυτὸν ἑκ-

ταῦ· γέγραπται γὰρ ὅτι

τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ

καὶ ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσίν σε,

μήποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου.

7 ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· πάλιν γέγραπται· (οὐκ ἐκπειράσεις) κύριον τὸν θεόν σου.

8 Πάλιν παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς ὄρος ὑψη-

λὸν λίαν καὶ δείκνυσιν αὐτῷ πάσας τὰς βασιλείας τοῦ

κόσμου καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν 9 καὶ εἶπεν αὐτῷ· ταῦτά σοι

πάντα δώσω, ἔάν πεσῶν προσκυνήσῃς μοι. 10 τότε λέγει

αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ὑπάγε, σατανᾶ· γέγραπται γὰρ· κύριον

τὸν θεόν σου προσκυνήσεις καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις.

11 Τότε ἀφίησιν αὐτὸν ὁ διάβολος, καὶ ἰδοὺ ἄγγελοι

προσηλθον καὶ διηκόνουν αὐτῷ.

12 Ἀκούσας δὲ ὅτι Ἰωάννης παρεδόθη ἀνεχώρησεν

εἰς τὴν Γαλιλαίαν. 13 καὶ καταλιπὼν τὴν Ἰαζαρά ἐλ-

θῶν κατώκησεν εἰς Καφαρναοὺμ τὴν παραθαλασσίαν ἐν

ὀρίοις Ζαβουλῶν καὶ Νεφθαλίμ· 14 ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥη-

θὲν διὰ Ἰησοῦ τοῦ προφήτου λέγοντος·

15 γῆ Ζαβουλῶν καὶ γῆ Νεφθαλίμ,

ὁδὸν θαλάσσης·, πέραν τοῦ Ἰορδάνου,

Γαλιλαία τῶν ἐθνῶν,· 1

16 ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν Γσκότει

φῶς εἶδεν μέγα,

4 Γεν C D f¹³ al; (Cl) Or GrNy Chr | □ D a b g¹; (Cl) Tit • 5 Γιστησιν LW © 0233 f¹³ M | txt K B C D Z f¹ 33 pc • 6 T p) εντευθεν C* © pc sy^s. hmg bo • 7 Γου πει- D • 9 Γ λεγει LW © 0233 f¹ M | txt K B C D Z f¹³ 33 pc • 10 T (16,23 p) οπισω μου C² D L Z M b h l sy^c. h** sam^{ss} bo^{ms}; Ju | retro it | txt K B C* v^{id} K P W Δ 0233 f¹. 13 565. 700. 892* v^{id} al f k vg sy^p sa^{ms} mae bo; Or (© lac.) • 12 T ο Ιησους C² LW © 0233 f¹. 13 M it vg^{cl} sy^c. p. h bo^{pt} | txt K B C* v^{id} D Z 33. 700. 1010. 1241 pc ff¹ k vgst sy^s sa mae bo^{pt} • 13 Γ-ρετ B² L Γ 565. 700. 892. 1010. 1241. 1424 pm aur; Eriph | -ρεθ K* D K W © 0233 f¹. 13 28 pm lat sa bo; Or^{pt} Eus | -ραθ C P Δ pc | txt K¹ B* Z 33 k mae; Or^{pt} | F-περναουμ C L W © (©) f¹. 13 M; Eus | txt K B D W* Z 0233. 33 pc latt co • 15 [- et : i . vl.] • 16 Γ† σκοτια K¹ B D W; Or^{pt} | txt K* C L © f¹. 13 M

Di 8,3; Sap 16,26

27,53 Is 48,2; 52,1 Dn 3,28 ©; 9,24 Ap 11,2; 21,2,10; 22,19 · Dn 9,27 | 31

Ps 91,11s

Di 6,16 © Is 7,12 1K 10,9 Act 15,10

Di 3,27; 34,1 Ap 21,10

16,26

16,23 · Di 6,13 © 10,20; 32,43 ©

1Rg 19,5ss 26,53 J 1,51 H 1,6,14

12-17; Mc 1,14s L4,14s J4,1-3. 43-46a 11,2; 14,3,13p 11,23 L 4,31 J 2,12

Is 8,23-9,1

1Mcc 5,15 J 7,52

J 1,9 R 2,19

γείνωσιν ἄρτοι 4 Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, εἶναι γεγραμμένον, “³ Μὲ ἄρτον μόνον δὲν θέλει ζῆσει ὁ ἄνθρωπος, ἀλλὰ μὲ πάντα λόγον ἐξερχόμενον διὰ στόματος Θεοῦ.” ³ Δευτ. η'. 3.

5 Τότε παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος ⁴ εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, καὶ στήνει αὐτὸν ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ, 6 καὶ λέγει πρὸς αὐτὸν, Ἐὰν ἦσαι Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ρίψον

ἑαῦτόν· ἰα'. 1, 18. Ἰσα. μῆ'. 2 : νβ'. 1. κεφ. κς'. 53.

Ἄποκ. ια'. 2. σεαυτὸν κάτω· διότι εἶναι γεγραμμένον, “⁵ Οτι θέλει προστάξει εἰς τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ περὶ σοῦ.” καὶ “⁶ Θέλουσι σὲ σηκόνει ἐπὶ τῶν χειρῶν αὐτῶν, διὰ νὰ μὴ προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου.” 7 εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς, Πάλιν εἶναι γεγραμμένον, “⁶ Δὲν θέλεις πειράσει Κύριον τὸν Θεόν σου.”

8 Πάλιν παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς ὄρος πολὺ ὑψηλὸν, καὶ δείκνυει εἰς αὐτὸν πάντα τὰ βασιλεια τοῦ κόσμου καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν, 9 καὶ λέγει πρὸς αὐτὸν, Ταῦτα πάντα θέλω σοὶ δώσει, ἔάν πεσῶν προσκυνήσῃς με. 10 Τότε ὁ Ἰησοῦς λέγει πρὸς αὐτὸν, Ὑπάγε, Σατανᾶ· διότι εἶναι γεγραμμένον, “⁷ Κύριον τὸν Θεόν σου θέλεις προσκυνήσει, καὶ αὐτὸν μόνον θέλεις λατρεύσει.”

11 Τότε ἀφίησιν αὐτὸν ὁ διάβολος· καὶ ἰδοὺ, ⁸ ἄγγελοι προσήλθον καὶ ὑπηρετοῦν αὐτόν.

12. ⁹ ἈΚΟΥΣΑΣ δὲ ὁ Ἰησοῦς ὅτι ὁ Ἰωάννης παρεδόθη, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν. 13 Καὶ ἀφῆσας τὴν Ναζαρέτ, ἦλθε καὶ κατώκησεν εἰς Καπερναοὺμ τὴν παραθαλασσίαν, ἐν τοῖς ὀρίοις Ζαβουλῶν καὶ Νεφθαλείμ· 14 διὰ νὰ πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἰησοῦ τοῦ προφήτου, λέγοντος,

15 “¹⁰ Γῆ Ζαβουλῶν καὶ γῆ Νεφθαλείμ, κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς θαλάσσης,

πέραν τοῦ Ἰορδάνου, Γαλιλαία τῶν ἐθνῶν· 11 Ἰσα. μβ'. 7. Λουκ. β 32.

⁵ Ψαλ. 4α'. 11, 12. ⁶ Δευτ. 5'. 16. ⁷ Δευτ. 5'. 13 : 1'. 20. Ἰησ. κδ'. 14. Σαμ. Α'. 5'. 3. 8 Ἐβρ. α'. 14. ⁹ Μάρκ. α'. 14. Λουκ. γ'. 20 : δ'. 14. 31. Ἰωάν. δ'. 43.

¹⁰ Ἰσα. θ'. 1, 2.

πέραν τοῦ Ἰορδάνου, Γαλιλαία τῶν ἐθνῶν· 11 Ἰσα. μβ'. 7. Λουκ. β 32.

Εἶδε φῶς μέγα, Καὶ εἰς τοὺς καθήμενους ἐν τὸπῳ Καὶ σκιᾶ θανάτου, Φῶς ἀνέτειλεν εἰς αὐτούς.”

⁴ Νεεμ. κεφ. κς'. 53.

⁶ Δευτ. 5'. 16.

⁷ Δευτ. 5'. 13 : 1'. 20.

Ἰησ. κδ'. 14. Σαμ. Α'. 5'. 3. 8 Ἐβρ. α'. 14.

⁹ Μάρκ. α'. 14. Λουκ. γ'. 20 : δ'. 14. 31. Ἰωάν. δ'. 43.

¹⁰ Ἰσα. θ'. 1, 2.

και τοις καθημένοις εν χώρῃ και σκιᾷ θανάτου
φῶς ἀνέτειλεν αὐτοῖς.

17 Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς κηρύσσειν και λέγειν·
Ὁ μετανοεῖτε· ἤγγικεν ὁ γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

18 Ἐπιπατῶν δὲ παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας
εἶδεν δύο ἀδελφούς, Σίμωνα ὁ τὸν λεγόμενον Πέτρον· και
Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, βάλλοντας ἀμφίβληστρον
εἰς τὴν θάλασσαν· ἦσαν γὰρ ἀλιεῖς. 19 και λέγει αὐτοῖς·
δεῦτε ὀπίσω μου, και ποιήσω ὑμᾶς ἄλιεῖς ἀνθρώπων.
20 οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὰ δίκτυα ἠκολούθησαν αὐτῷ.
21 ὁ και προβάς ἐκεῖθεν εἶδεν ἄλλους δύο ἀδελφούς, Ἰά-
κωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου και Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐ-
τοῦ, ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ Ζεβεδαίου τοῦ πατρὸς αὐτῶν κατα-
ρτιζοντας τὰ δίκτυα αὐτῶν, και ἐκάλεσεν αὐτούς. 22 οἱ
δὲ εὐθέως ἀφέντες τὸ πλοῖον και τὸν πατέρα αὐτῶν ἠκο-
λούθησαν αὐτῷ.

23 Και περιῆγεν (ἐν ὅλῃ τῇ Γαλιλαίᾳ) διδάσκων ἐν
ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν και κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς
βασιλείας και θεραπεύων πᾶσαν νόσον και πᾶσαν μαλα-
κίαν ἐν τῷ λαῷ.

24 ὁ και ἀπῆλθεν ἡ ἀκοή αὐτοῦ εἰς ὅλην τὴν Συρίαν·
και προσήνεγκαν αὐτῷ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας ποικί-
λαις νόσοις και βασάνοις συνεχομένους ὁ [και] ὁ δαιμο-
νιζομένους και σεληνιαζομένους και παραλυτικούς, και
ἐθεράπευσεν αὐτούς. 25 και ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι
πολλοὶ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας και Δεκαπόλεως και Ἱεροσο-
λύμων και Ἰουδαίας και πέραν τοῦ Ἰορδάνου.

5 Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος, και καθίσαν-
τος αὐτοῦ προσῆλθαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· 2 και
ἀνοιξας τὸ στόμα αὐτοῦ ἐδίδασκεν αὐτούς λέγων·

3 Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι,
ὅτι αὐτῶν ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

17 O bis k sy⁸.o; (Ju) Cl Or^{ms} Eus • 18 Γρ) παραγων D it sy⁸ | □ sy⁸ • 19 Τρ) γενε-
σθαι N¹ D 33 pc lat (sy^p) • 20 Ταυτων K W 565 al it sy⁸.o.p co • 21/22 □ W 33 • 23 Γ
ο Ἰησοῦς ἐν ὀλη (-N*) τη Γαλιλαια N* C* (J C³) | ο Ἰησ. ὀλην την Γ-αν N¹ D f¹ 33.
892. 1424 pc lat; Eus | ὀλην την Γ-αν ο Ἰησ. W f¹³ M | txt B (k) sy^c sa mae • 24 □
sy⁸ | Γεξ- N C f¹ 33. 892 pc | O† B C* f¹³ 892 pc | txt N C² D W f¹ M latt sa mae | □¹ sy⁸
¶ 5,1 O B pc

L 1,78s
Is 58,10 2P 1,16

3,21
18-22: Mc 1,
16-20 L 5,1-11
J 1,40 ss
10,2; 16,17s Mc
1,29

2Rg 6,19 · 13,47
Jr 16,16 Ez 47,10
19,27p

10,2p; 17,11; 20,
20p; 27,56 Mc 1,
29; 10,41 L 9,54
J 21,2 Act 12,2

19,29p

3: Mc 1,39 L 4,44

9,35 10,1 L 4,15,
13: 8,1 Act 10,37s

24s: Mc 3,7-8a
L 6,17 · 9,26!
14,35p

17,15

Mc 3,7sp

Mc 5,20!

c. 5-7: L 6,20-49
14,23; 15,29; 24,3
L 6,12 J 6,3

Sir 25,7-12

11,5 L 4,18 1K 1,
27s Jc 2,5 Ps 33,
19 O Is 57,15; 61,1

17 ¹² Ἀπὸ τότε ἤρχισεν ὁ Ἰη-
σοῦς νὰ κηρύττη και νὰ λέγη, ¹³ Με-
τανοεῖτε· διότι ἐπλησίασεν ἡ βασι-
λεία τῶν οὐρανῶν.

18 ¹⁴ Ἐπιπατῶν δὲ ὁ Ἰησοῦς
παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας,
εἶδε δύο ἀδελφούς, ¹⁵ Σίμωνα τὸν
λεγόμενον Πέτρον, και Ἀνδρέαν
τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ρίπτοντας δί-
κτυον εἰς τὴν θάλασσαν· διότι ἦσαν
ἀλιεῖς. 19 Και λέγει πρὸς αὐτούς,
Ἐλθετε ὀπίσω μου, και ¹⁶ θέλω σᾶς
κάμει ἀλιεῖς ἀνθρώπων. 20 17 Οἱ
δὲ, ἀφήσαντες εὐθὺς τὰ δίκτυα,
ἠκολούθησαν αὐτόν.

21 ¹⁸ Και προχωρήσας ἐκεῖθεν,
εἶδεν ἄλλους δύο ἀδελφούς, Ἰάκω-
βον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου, και Ἰωάν-
νην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ πλοίῳ
μετὰ Ζεβεδαίου τοῦ πατρὸς αὐτῶν,
ἐπισκευάζοντας τὰ δίκτυα αὐτῶν,
και ἐκάλεσεν αὐτούς. 22 Οἱ δὲ,
ἀφήσαντες εὐθὺς τὸ πλοῖον και τὸν
πατέρα αὐτῶν, ἠκολούθησαν αὐτόν.

23 ΚΑΙ περιήρχετο ὁ Ἰησοῦς ὅλην
τὴν Γαλιλαίαν, ¹⁹ διδάσκων ἐν ταῖς
συναγωγαῖς αὐτῶν, και κηρύττων
²⁰ τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας,
²¹ και θεραπεύων πᾶσαν νόσον και
πᾶσαν ἀσθένειαν μεταξὺ τοῦ λαοῦ.
24 Και διῆλθεν ἡ φήμη αὐτοῦ εἰς
ὅλην τὴν Συρίαν, και ἔφερον πρὸς
αὐτόν πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας,
ὑπὸ διαφόρων νοσημάτων και βα-
σάνων συνεχομένους, και δαιμονι-
ζομένους, και σεληνιαζομένους,
και παραλυτικούς· και ἐθεράπευσεν
αὐτούς.

25 Και ²² ἠκολούθησαν αὐτόν
ὄχλοι πολλοὶ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας
και Δεκαπόλεως και Ἱεροσολύμων
και Ἰουδαίας, και ἀπὸ πέραν τοῦ
Ἰορδάνου.

[ΚΕΦ. ε'.] Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους,
1 ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος, και ἀφοῦ ἐκά-
θισε, προσῆλθον πρὸς αὐτόν οἱ μα-
θηταὶ αὐτοῦ. 2 Και ἀνοιξας τὸ
στόμα αὐτοῦ, ἐδίδασκεν αὐτούς,
λέγων,

3 ² Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ
πνεύματι· διότι αὐτῶν εἶναι ἡ βα-
σιλεία τῶν οὐρανῶν.

12 Μάρκ.
α'. 14, 15.
13 κεφ. γ'.
2: ε'. 7.

14 Μάρκ.
α'. 16,
17, 18.
Λουκ. ε'.
2.

15 Ἰωάν.
α'. 42.
16 Λουκ.
ε'. 10, 11.

17 Μάρκ.
ε'. 28.
Λουκ. ιη'.
28.

18 Μάρκ.
α'. 19, 20.
Λουκ. ε'.
10.

19 κεφ. θ'.
35. Μάρκ.
α'. 21, 39.
Λουκ. δ'.
15, 44.

20 κεφ.
κδ'. 14.
Μάρκ. α'.
14.

21 Μάρκ.
α'. 34.
22 Μάρκ.
γ'. 7.

1 Μάρκ.
γ'. 13.
2 Λουκ.
ε'. 20.

Ἰδὲ και
Ψαλ. να'.
17. Παρ.
ις'. 19:

κθ'. 23.
Ἡσα. ις'.
15: 55.
2.

4 μακάριοι οἱ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται.
 5 μακάριοι οἱ πραεῖς, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσιν τὴν γῆν.
 6 μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται.
 7 μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται.
 8 μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν θεὸν ὄψονται.
 9 μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί, ὅτι οὗτοι υἱοὶ θεοῦ κληθήσονται.
 10 μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.
 11 μακάριοί ἐστε ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσιν καὶ εἰπωσιν ἅπαν πονηρὸν καθ' ὑμῶν ὅτι οὗτοι [ψευδόμενοι] ἕνεκεν ἑμοῦ. 12 χαίrete καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς· οὕτως γὰρ ἐδίωξαν τοὺς προφῆτας ὅτι οὗτοι πρὸ ὑμῶν.

Is 61,2s Sir 48,24 Ap 7,16s
 Ps 37,11 Dt 4,38 Hen 5,7 R 4,13 Ps 107,5-8s
 J 6,35 Ap 7,16s 18,33 Jc 2,13 Prv 14,21; 17,5
 Ps 24,4; 73, 1 1T 1,5 2T 2,22 Gn 20,5s Ap 22,4 Prv 10,10 G Hos 3,18 H 12,14; Hos 2,1 R 9,26
 1P 3,14
 10,22 Is 51,7 Act 5,41 1P 4,14
 Ap 19,7 Gn 15,1 23,31 Act 7,52 H 11,33-38 Jc 5,10s
 Mc 9,50p

13 Ὑμεῖς ἐστε τὸ ἄλας τῆς γῆς· ἐὰν δὲ τὸ ἄλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἀλισθήσεται; εἰς οὐδὲν ἰσχύει ὅτι εἰ μὴ βληθὲν ἔξω καταπατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων.

14 Ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου. οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι ἐπάνω ὄρους κειμένη· 15 οὐδὲ κείουσιν λύχνον καὶ τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μόδιον ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, καὶ λάμπει πᾶσιν τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ. 16 οὕτως λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλά ὅτι ἔργα καὶ δοξάσωσιν τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

J 8,12! Is 2,2 Ap 21,10s Mc 4,21 L 8,16; 11,33!
 E 5,8s Ph 2,15 J 15,8 1K 10,31 Ph 1,11 1P 2,12

4/5 (vss 5.4) D 33 b f q vg sy^c bo^{ms}; Cl Or | T vuv N¹ 33. 892 pc aur vg^{ms} sa^{ms} bo
 • 6 [□ vs Wellhausen cf] • 9 O X C D f¹³ pc it vg^{cl.st} sy^p; Did | txt B W Θ 0133. 0196 f¹ M f k vg^{ww} sy^{s.c.h} co • 11 T p) οι ανθρωποι 0133 (aur g¹ q vg⁸) sy^{s.c} | 5 4 2 3 1 (D) 33 h k (sy^c) mae bo | Γ-ξουσιν X (D) W Δ Θ f¹³ pc | 5¹ 3 4 1 2 D h k | Τρημα C W Θ 0133. 0196 f^{1.13} M q sy^{p.h} mae; Or | txt X B (D) lat sy^{s.c} sa bo; Tert | O D it sy^s; Tert | txt rell | F δικαιοσννης D it | (L 21,12) του ονοματος μου sy^{s.c} • 12 □ sy^s | Τυπαρχοντας D (D* -χοντων) ex lat? bo? | p) οι πατερες αυτων U b c (k) sy^{s.c} • 13 O D W it sy^{s.c.p}; Cyp | f-θηναι εξω και DWΘ f¹³ M | txt X B C f¹ 33. 892 pc • 16 O B*

4 μακάριοι οἱ πενθοῦντες· διότι αὐτοὶ θέλουσι παρηγορηθῆ.
 5 μακάριοι οἱ πραεῖς· διότι αὐτοὶ θέλουσι κληρονομήσει τὴν γῆν.
 6 Μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην· διότι αὐτοὶ θέλουσι χορτασθῆ.
 7 Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες· διότι αὐτοὶ θέλουσιν ἐλεηθῆ.
 8 Μακάριοι οἱ καθαροὶ τὴν καρδίαν· διότι αὐτοὶ θέλουσιν ἰδεῖ τὸν Θεόν.
 9 Μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί· διότι αὐτοὶ θέλουσιν ὀνομασθῆ υἱοὶ Θεοῦ.
 10 Μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης· διότι αὐτῶν εἶναι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.
 11 Μακάριοι εἰσθε, ὅταν σᾶς ὀνειδίσωσι καὶ διώξωσι, καὶ εἰπωσιν ἐναντίον σας πάντα κακὸν λόγον ψευδόμενοι, ἕνεκεν ἑμοῦ. 12 Χαίrete καὶ ἀγαλλιᾶσθε, διότι ὁ μισθὸς σας εἶναι πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς· ἐπειδὴ οὕτως ἐδίωξαν τοὺς προφῆτας ὅτι οὗτοι πρὸ ὑμῶν.
 13 Σεῖς εἰσθε τὸ ἄλας τῆς γῆς·

3 Ἡσα. ξα'. 2, 3. Λουκ. 5'. 21. Ἰωάν. ιε'. 20. Κορ. Β'. α'. 7. Ἀποκ. κα'. 4. 4 Ψαλ. λζ'. ιι. 5 Ῥωμ. δ'. ιβ. 6 Ἡσα. νε'. ι: ξε'. ιβ. 7 Ψαλ. μα'. ι. κεφ. 5'. 14. Μάρκ. ια'. 25. Τιμ. Β'. α'. ιβ. Ἐβρ. 5'. ιο. Ἰακ. β'. ιβ. 8 Ψαλ. ιε'. 2: κδ'. 4. Ἐβρ. ιβ'. ιβ. 9 Κορ. Α'. ιγ'. ιβ. Ἰωάν. Α'. γ'. 2, 3. 10 Κορ. Β'. δ'. ιβ. Τιμ. Β'. β'. ιβ. Πέτρ. Α'. γ'. ιβ. 11 Λουκ. 5'. 22. 12 Πέτρ. Α'. δ'. ιβ. 13 Λουκ. 5'. 23. Πράξ. 41. Ῥωμ. ε'. 3. Ἰακ. α'. 2. Πέτρ. Α'. δ'. ιβ. 14 Χρον. Β'. λς'. ιβ. Νεεμ. θ'. 26. κεφ. κγ'. 34, 37. Πράξ. 5'. 52. Θεοσ. Α'. β'. ιβ.

15 ἐὰν δὲ τὸ ἄλας διαφθαρῇ, μὲ τί θέλει ἀλατισθῆ; εἰς οὐδὲν πλέον χρησιμεύει, εἰμὴ νὰ ριφθῆ ἔξω, καὶ νὰ καταπατῆται ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων.

14 Σεῖς εἰσθε τὸ φῶς τοῦ κόσμου. Πόλις κειμένη ἐπάνω ὄρους δὲν δύναται νὰ κρυφθῆ. 15 Οὐδὲ ἀνάπτουσι λύχνον, καὶ θέτουσιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μόδιον, ἀλλ' ἐπὶ τὸν λυχνοστάτην, καὶ φέγγει εἰς πάντας τοὺς ἐν τῇ οἰκίᾳ. 16 Οὕτως ἄς λάμπῃ τὸ φῶς σας ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, διὰ νὰ ἴδωσι τὰ καλά σας ἔργα, καὶ δοξάσωσι τὸν Πατέρα σας τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

15 Μάρκ. θ'. 50. Λουκ. ιδ'. 34, 35. 16 Παρ. δ'. ιβ. Φιλιπ. β'. ιβ. 17 Μάρκ. δ'. 21. Λουκ. η'. ιβ: ια'. 18 Πέτρ. Α'. β'. ιβ. 19 Ἰωάν. ιε'. 8. Κορ. Α'. ιδ'. 25. 33.

17 Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον καταλύσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς προφῆτας· οὐκ ἦλθον καταλύσαι ἀλλὰ πληρῶσαι. 18 ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν· ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ἰῶτα ἐν ἡ μία κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου ἤ, ἕως ὅταν πάντα γένηται. 19 ὃς ἐάν οὖν λύσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων καὶ διδάξῃ οὕτως τοὺς ἀνθρώπους, ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· ὁ δὲ ἂν ποιῆσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.

20 Ἄλέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι ἐάν μὴ περισσεύσῃ ὑμῶν ἡ δικαιοσύνη πλεῖον τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

21 Ἦκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις· οὐ φονεύσεις· ὃς δ' ἂν φονεύσῃ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει. 22 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει· ὃς δ' ἂν εἴπῃ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ· ῥακά, ἔνοχος ἔσται τῷ συνεδρίῳ· ὃς δ' ἂν εἴπῃ· μωρέ, ἔνοχος ἔσται εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. 23 ἐάν οὖν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κάκει μνησθῆς ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, 24 ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου καὶ ὑπαγε· πρῶτον·¹ διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε ἔλθὼν πρόσφερε τὸ δῶρόν σου. 25 ἴσθι εὐνοῶν τῷ ἀντιδίκῳ σου ταχύ, ἕως ὅτου εἶ· μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ ὁδῷ, μήποτε σε παραδῶ ὁ ἀντίδικος τῷ κριτῇ καὶ ὁ κριτὴς τῷ ὑπηρέτῃ καὶ εἰς φυλακὴν βληθήσῃ· 26 ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν, ἕως ἂν ἀποδώσῃς τὸν ἔσχατον κοδράντην.

27 Ἦκούσατε ὅτι ἐρρέθη· οὐ μοιχεύσεις. 28 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτήν ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτήν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. 29 εἰ δὲ ὁ ὀφθαλμὸς σου ὁ δεξιὸς σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτόν

• 18 T και των προφητων Θ f¹³ 565 al; Ir^{lat} | OB* pc | T (24,35) caelum et terra transibunt, verba autem mea non praeteribunt. c • 19 □ N* D W bo^{ms} • 20 □ vs D • 22 Τεικη N² D L W Θ 0233 f^{1,13} M it sy co; Ir^{lat} Or^{pt} Cyp Cyr | txt P⁸⁷ N* B pc vg; Ju Or^{pt} Hier^{ms} | Γραχα N* D W | T τω αδελφω αυτου L Θ 0233 f^{1,13} 700 pc ff¹ sy^c bo; Cyp • 24 [· vl¹·] • 25 J 3-5 I 2 Θ 0233 M lat sy^h sa^{ms} mae | txt N B D L W 0275 f^{1,13} 28: 33. 892 pc it sy^c·p sa^{ms} bo^{pt} | □ sy⁸ | Tp) σε παραδω (D) L W Θ 0233 M lat sy^c·p·h | txt P⁸⁷ N B 0275 f^{1,13} 892 pc k • 26 Γου L W (0233). 1424 al | - 33 pc • 27 T 21.33) τοις αρχαιοις L Δ Θ 0233 f¹³ 33. 892. 1010 pm lat sy^c·h^{**}; Ir Or^{pt} Eus Cyr • 28 Γ (αυτης N¹ f¹ al | - P⁸⁷ N* pc; Tert Cl Cyr | txt B D L W Θ 0233 f¹³ M

R 3,31; 8,4
3,15 J 10,35
R 13,8 G 5,14 |
L 16,17; 21,32sp
Bar 4,1

Jc 2,10

1K 15,9!

20,26p

6,1

18,31

Ex 20,13 Dt 5,17
Ex 21,12 Lv 24,17

E 4,26 Jc 1,19s
1J 3,15 · Dt 17,8-
13; 21,18,20?

Mc 11,25 Dn 7,10

23,18s

25s: L 12,57-59;
18,3

18,34

Ex 20,14 Dt 5,18 |
Ex 20,17 Job 31,1
Sir 9,8 2P 2,14

18,9sp

17 20 Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον νὰ καταλύσω τὸν νόμον ἢ τοὺς προφῆτας· δὲν ἦλθον νὰ καταλύσω, ἀλλὰ νὰ ἐκπληρώσω. 18 Διότι ἀληθῶς σὰς λέγω, 21 ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ. ἰῶτα ἐν, ἡ μία κεραία δὲν θέλει παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου, ἕωσού ἐκπληρωθῶσι πάντα. 19 22 Ὅστις λοιπὸν ἀθετήσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων, καὶ διδάξῃ οὕτω τοὺς ἀνθρώπους, ἐλάχιστος θέλει ὀνομασθῆ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· ὅστις δὲ ἐκτελέσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας θέλει ὀνομασθῆ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. 20 Ἐπειδὴ σὰς λέγω, ὅτι, ἐάν μὴ περισσεύσῃ 23 ἡ δικαιοσύνη σας πλειότερον τῆς τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, δὲν θέλετε εἰσέλθῃ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

21 Ἦκούσατε ὅτι ἐρρέθη εἰς τοὺς ἀρχαίους, “ 24 Μὴ φονεύσης” ὅστις δὲ φονεύσῃ, θέλει εἶσθαι ἔνοχος εἰς τὴν κρίσιν. 22 Ἐγὼ ὅμως σὰς λέγω, ὅτι 25 πᾶς ὁ ὀργιζόμενος ἀναίτιως κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, θέλει εἶσθαι ἔνοχος εἰς τὴν κρίσιν, καὶ ὅστις εἴπῃ πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ῥακά, θέλει εἶσθαι ἔνοχος εἰς τὸ συνέδριον· ὅστις δὲ εἴπῃ, 26 μωρέ, θέλει εἶσθαι ἔνοχος εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. 23 27 Ἐάν λοιπὸν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου εἰς τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἐκεῖ ἐνθυμηθῆς, ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, 24 28 ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ὑπαγε, πρῶτον φιλιώθηθι με τὸν ἀδελφόν σου, καὶ τότε ἔλθων πρόσφερε τὸ δῶρόν σου. 25 29 Εἰρήνευσον με τὸν ἀντίδικόν σου ταχέως, 30 ἐνόσω εἶσαι καθ' ὁδὸν μετ' αὐτοῦ· μήποτε σε παραδώσῃ ὁ ἀντίδικος εἰς τὸν κριτὴν, καὶ ὁ κριτὴς σε παραδώσῃ εἰς τὸν ὑπηρέτην. καὶ ριφθῆς εἰς φυλακὴν. 26 Ἀληθῶς σοὶ λέγω, Δὲν θέλεις ἐξέλθῃ ἐκεῖθεν, ἕωσού ἀποδώσῃς τὸ ἔσχατον λεπτόν.

27 Ἦκούσατε ὅτι ἐρρέθη εἰς τοὺς ἀρχαίους, 31 “ Μὴ μοιχεύσης.” 28 Ἐγὼ ὅμως σὰς λέγω, ὅτι 32 πᾶς ὁ

20 Ῥωμ. γ'. 31 :
υ'. 4. Γαλ. γ'. 24.
21 Λουκ. ις'. 17.
22 Ἰακ. β'. 10.
23 Ῥωμ. θ'. 31 :
ι'. 3.
24 Ἐξόδ. κ'. 13.
Δευτ. ε'. 17.
25 Ἰωάν. λ'. γ'. 15.
26 Σαμ. β'. 5'. 20.
Ἰακ. β'. 20.
27 κεφ. η'. 4 : κγ'. 19.
28 Ἰωβ μβ'. 8.
κεφ. ιη'. 19. Τιμ. λ'. β'. 8.
Πέτρ. α'. γ'. 7.
29 Παρ. κε'. 8.
Λουκ. ιβ'. 58, 59.
30 Ψαλ. λβ'. 6.
Ἡσα. νε'. 6.

31 Ἐξόδ. κ'. 14.

Δευτ. ε'. 18.

32 Ἰωβ λα'. 1.

Παρ. 5'. 25.

Ἰδὲ καὶ Γεν. λδ'. 2.

Σαμ. β'. ια'. 2.

33 κεφ. ιη'. 8, 9.

Μάρκ. θ'. 43 ἕως 47.

34 Ἰδὲ κεφ. ιθ'. 12.

Ῥωμ. η'. 13.

Κορ. α'. θ'. 27.

Κολ. γ'. 5.

20.

27 κεφ. η'. 4 : κγ'. 19.

28 Ἰωβ μβ'. 8.

κεφ. ιη'. 19. Τιμ. λ'. β'. 8.

Πέτρ. α'. γ'. 7.

29 Παρ. κε'. 8.

Λουκ. ιβ'. 58, 59.

30 Ψαλ. λβ'. 6.

Ἡσα. νε'. 6.

31 Ἐξόδ. κ'. 14.

Δευτ. ε'. 18.

32 Ἰωβ λα'. 1.

Παρ. 5'. 25.

Ἰδὲ καὶ Γεν. λδ'. 2.

Σαμ. β'. ια'. 2.

33 κεφ. ιη'. 8, 9.

Μάρκ. θ'. 43 ἕως 47.

34 Ἰδὲ κεφ. ιθ'. 12.

Ῥωμ. η'. 13.

Κορ. α'. θ'. 27.

Κολ. γ'. 5.

καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· συμφέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόληται ἐν τῶν μελῶν σου καὶ μὴ ὄλον τὸ σῶμά σου ἵβληθῆ εἰς γέενναν. 30 □ καὶ εἰ ἡ δεξιὰ σου χεὶρ ἵβληθῆ σε, ἔκκοψον αὐτήν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· συμφέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόληται ἐν τῶν μελῶν σου καὶ μὴ ὄλον τὸ σῶμά σου εἰς γέενναν ἀπέλθῃ.¹

31 Ἐρρέθη δέ· ὅς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, δότω αὐτῇ ἀποστάσιον. 32 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι ἡ πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ παρεκτός λόγου πορνείας ποιεῖ αὐτὴν μοιχευθῆναι, καὶ ὅς ἂν ἀπολελυμένην γαμήσῃ, μοιχᾶται.²

33 Πάλιν ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις· οὐκ ἐπιορκήσεις, ἀποδώσεις δὲ τῷ κυρίῳ τοὺς ὄρκους σου. 34 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ὁμόσαι ὅλως· μήτε ἐν τῷ οὐρανῷ, ὅτι θρόνος ἐστὶν τοῦ θεοῦ, 35 μήτε ἐν τῇ γῆ, ὅτι ὑποπόδιόν ἐστιν τῶν ποδῶν αὐτοῦ, μήτε εἰς Ἱεροσόλυμα, ὅτι πόλις ἐστὶν τοῦ μεγάλου βασιλέως, 36 μήτε ἐν τῇ κεφαλῇ σου ὁμόση, ὅτι οὐ δύνασαι μίαν τρίχα λευκὴν ποιῆσαι ἢ μέλαιναν.³ 37 Ἔστω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν ναι ναι, οὐ οὐ· τὸ δὲ περισσὸν τούτων ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστὶν.

38 Ἦκούσατε ὅτι ἐρρέθη ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος. 39 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ· ἀλλ' ὅστις σε ῥαπίξει εἰς τὴν δεξιάν σιαγόνα [σου], στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην· 40 καὶ τῷ θέλοντί σοι κριθῆναι καὶ τὸν χιτῶνά σου λαβεῖν, ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον· 41 καὶ ὅστις σε ἄγγαρεύσει μίλιον ἐν, ὑπάγε μετ' αὐτοῦ δύο. 42 τῷ αἰτοῦντί σε ἴδος, καὶ τὸν θέλοντα ἀπὸ σοῦ δανίσασθαι μὴ ἀποστραφῆς.

29 Γρ) απελθη D 700ms it sy^s (mae) bo • 30 □ vs D pc vg^{ms} sy^s bo^{ms} | ἡ χεὶρ σου ἡ δεξιά (Θ) f¹³ | ἡ (29) βληθη εἰς γεενναν (L) W Θ 0233 f¹³ M f vg^{ms} sy^p h sa | txt N B f¹ 33. 892 pc (lat) sy^c (mae) bo • 32 (p) ος αν απολυση D (0250). 28. 1010 pm it sy^s c? sa^{ms} bo | ἡ και ο απολελυμενην γαμησας μ. B pc sa? | - D pc a b k; Or? | txt N(*) L W (Θ) 0250 f¹ (13) M lat? sa? mae bo • 33 □ k sy^s; Ir • 36 (I-3 5 6 4 M sy^h | 1 2 4 3 5 6 0250 f¹³ 700 h | 4 (-ειν D*) I-3 (2 1 3 D) 5 6 D f¹ k; GrNy | txt N B (L) W Θ 33. 892 pc lat • 37 Γεσται B 700 pc | ἡ vai και L (b g¹ h?, sy^s c-p?) | το v. v. και το Θ pc; Ju Irsm? Cl Cl^{hom} Or Cyr • 38 O D f¹³ it mae • 39 Γ-σει D L Θ f¹ (13) M | txt N B W 33. 700. 1424 pc- | Γρ) επι N² D L Θ f¹ (13) M | txt N* B W al | (I 3 2 K L Δ Θ f¹³ 28. 565. 700. 1424 pm sy^p h? | 1 2 N W f¹ 33. 892. 1010. 1241 pm a f (h); Or Ad Epiph Cyr | 2 3 D k sy^s c? | txt B sy^p h?; Eus • 40 (ο -λων D | Τσου N 33. 1241. 1424 pc • 41 Γεαν εγγ-ση N (33. 892* pc) | Τετι αλλα D it vg^{ol} sy^s | αλλα lat sy^c; Ir^{lat} • 42 Γδιδον I. Θ f¹ M | txt N B D W f¹³ 892 pc | ἡ τω θελοντι δαν. D (k)

Dt 24,1 ss
19,3-9 p L 16,18
1 K 7,10s

Lv 19,12 Nu 30,3
Dt 23,22 Θ Zch
8,17
23,22 Is 66,1
Ps 11,4
Is 66,1 Ps 99,5
Thr 2,1 · Ps 48,3

2 K 1,17 Jc 5,12
6,13l

Ex 21,24s Lv 24,
20 Dt 19,21
R 12,19,21 1 P
2,23 1 Th 5,15l
Prv 20,22; 24,29
Thr 3,30 Is 50,6

1 K 6,7 L 6,29s

Dt 15,7s

καὶ ῥίψον ἀπὸ σοῦ· διότι σὲ συμφέρει νὰ χαθῆ ἐν τῶν μελῶν σου, καὶ νὰ μὴ ῥιφθῆ ὄλον τὸ σῶμά σου εἰς τὴν γέενναν. 30 Καὶ ἐὰν ἡ δεξιὰ σου χεὶρ σκανδαλίξῃ, ἔκκοψον αὐτήν, καὶ ῥίψον ἀπὸ σοῦ· διότι σὲ συμφέρει νὰ χαθῆ ἐν τῶν μελῶν σου, καὶ νὰ μὴ ῥιφθῆ ὄλον τὸ σῶμά σου εἰς τὴν γέενναν.

31 Ἐρρέθη πρὸς τούτοις, ὅτι ὅστις χωρισθῆ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, ἄς δώσῃ εἰς αὐτὴν διαζύγιον. 32 Ἐγὼ ὅμως σᾶς λέγω, ὅτι ὅστις χωρισθῆ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, παρεκτός λόγου πορνείας, κάμνει αὐτὴν νὰ μοιχευῆται· καὶ ὅστις λάβῃ γυναῖκα κεχωρισμένην, γίνεται μοιχός.

33 Πάλιν ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη εἰς τοὺς ἀρχαίους, 38 Μὴ ἐπιορκήσης, ἀλλὰ 39 ἐκπλήρωσον εἰς τὸν Κύριον τοὺς ὄρκους σου. 34 Ἐγὼ ὅμως σᾶς λέγω, 40 νὰ μὴ ὁμόσητε μηδὲ ὅλως· μήτε εἰς τὸν οὐρανόν, διότι 41 εἶναι θρόνος τοῦ Θεοῦ· 35 μήτε εἰς τὴν γῆν, διότι εἶναι ὑποπόδιον τῶν ποδῶν αὐτοῦ· μήτε εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, διότι 42 εἶναι πόλις τοῦ μεγάλου βασιλέως· 36 μήτε εἰς τὴν κεφαλὴν σου νὰ ὁμόσης, διότι δὲν δύνασαι μίαν τρίχα νὰ κάμῃς λευκὴν ἢ μέλαιναν. 37 Ἀλλ' 43 ἄς ἦναι ὁ λόγος σας, Ναι, ναι· Οὐ, οὐ· τὸ δὲ πλείοτερον τούτων εἶναι ἐκ τοῦ πονηροῦ.

38 Ἦκούσατε ὅτι ἐρρέθη, “ 44 Ὁφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος.” 39 Ἐγὼ ὅμως σᾶς λέγω, 41 νὰ μὴ ἀντισταθῆτε πρὸς τὸν πονηρόν· ἀλλ' 46 ὅστις σὲ ῥαπίσῃ εἰς τὴν δεξιάν σου σιαγόνα, στρέψον εἰς αὐτὸν καὶ τὴν ἄλλην· 40 καὶ εἰς τὸν θέλοντα νὰ κριθῆ μετὰ σοῦ, καὶ νὰ λάβῃ τὸν χιτῶνά σου, ἄφες εἰς αὐτὸν καὶ τὸ ἱμάτιον· 41 καὶ 47 ἂν σὲ ἀγγαρεύσῃ τις μίλιον ἐν, ὑπάγε μετ' αὐτοῦ δύο. 42 Εἰς τὸν ζητοῦντα παρὰ σοῦ δίδε· 48 καὶ τὸν θέλοντα νὰ δανεισθῆ ἀπὸ σοῦ μὴ ἀποστραφῆς.

35 Δευτ.
κδ'. 1.
Ἱερ. γ'.
1. Ἰδὲ
καὶ κεφ.
ιβ'. 3,
κ.τ.λ.
Μάρκ. ι'.
2, κ.τ.λ.
36 κεφ. ιθ'.
9. Λουκ.
ιβ'. 18.
Ῥωμ. ζ'.
3. Κορ.
Α'. ζ'. 10,
11.
37 κεφ.
κγ'. 16.
38 Ἐξὸδ.
κ'. 7.
Λευιτ.
ιβ'. 12.
Ἰριθ. λ'.
2. Δευτ.
ε'. 11.
39 Δευτ.
κγ'. 23.
40 κεφ.
κγ'. 16,
18, 22.
Ἰακ. ε'.
12.

41 Ἡσα. ξς'. 1. 42 Ψαλ. μη'. 2; πς'. 3. 43 Κολ. δ'. 6. Ἰακ. ε'. 12. 44 Ἐξὸδ. κα'. 24. Λευιτ. κδ'. 20. Δευτ. ιθ'. 21. 45 Παρ. κ'. 22; κδ'. 29. Λουκ. ε'. 29. Ῥωμ. ιβ'. 17, 19. Κορ. Α'. ε'. 7. Θεσ. Α'. ε'. 15. Πέτρ. Α'. γ'. 9. 46 Ἡσα. ν'. 6. Θρημ. γ'. 30. 47 κεφ. κς'. 32. Μάρκ. ιε'. 21. 48 Δευτ. ιε'. 8, 10. Λουκ. ε'. 30, 35.

43 Ἦκούσατε ὅτι ἐρρέθη· ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου καὶ μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου. 44 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν· ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθρούς ὑμῶν (καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν) διωκόντων ὑμᾶς, 45 ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ὅτι τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. 46 ἔάν γὰρ ἀγαπήσητε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, τίνα μισθὸν ἔχετε; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι (τὸ αὐτὸ) ποιοῦσιν; 47 □ καὶ ἔάν ἀσπάσησθε τοὺς ἄδελφούς ὑμῶν μόνον, τί περισσὸν ποιεῖτε; οὐχὶ καὶ οἱ ἔθνηκοι (τὸ αὐτὸ) ποιοῦσιν; 48 ἔσθε οὖν ὑμεῖς τέλειοι ὥς ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τέλειός ἐστιν.

6 Προσέχετε ὁ[δὲ] τὴν δικαιοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς· εἰ δὲ μὴ γε, μισθὸν οὐκ ἔχετε παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν τῷ ἐν οὐρανοῖς. 2 Ὄταν οὖν ποιῆς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλπίσσης ἔμπροσθέν σου, ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ ποιοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς ρύμαις, ὅπως δοξασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· ἀμήν ἡ λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσιν τὸν μισθὸν αὐτῶν. 3 σοῦ δὲ ποιούντος ἐλεημοσύνην μὴ γνάτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιὰ σου, 4 ὅπως ἡ σου ἡ ἐλεημοσύνη ἔν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατὴρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοὶ.

5 □ Καὶ ὅταν (προσεύχησθε, οὐκ ἔσεσθε) ὥς οἱ ὑποκρι-

44 (p) ευλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς (ὕμιν D* pc; - ε. τ. κ. υ. 1230. 1242* pc lat), καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς (- κ. π. τ. μ. υ. 1071 pc; CI Eus) καὶ (- W) προσευχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεάζοντων ὑμᾶς (- D pc) καὶ D L W Θ f¹³ M̄ lat sy^{(p).h}; CI Eus | txt N B f¹ pc k sy^{s.c} sa bo^{pt}; Cyp ● 45 Γοστις 1573 pc lat? sy?; Eus Cyr | ος lat? sy?; Ju Ir Tert Hipp Or Cyp ● 46 Ἰουτως D Z 33 h k sy^{s.c} | τουτο f¹ pc lat mae ● 47 □ vs k sy^s | Γφιλους L W Θ M̄ f h sy^h | ασπαζομενους ὑμᾶς 1424 | txt N B D Z f^{1.13} 892 pc lat sy^{c.p} co; Cyp | F (46) τελωναι L W Θ f¹³ M̄ h sy^p | txt N B D Z f¹ 33. 892. 1241. 1424 pc lat sy^{c.h} co; Bas | Ἰουτως K L Δ Θ 565. 1010 M̄ h sy^{c.h} ● 48 Γωσπερ D K W Δ Θ 28. 565. 1010 M̄ | F εν τοις ουρανοις (D*) K Δ Θ 565. 700. 1010 pm it; Tert CI Cl^{hom} ¶ 6,1 O B D W 0250 f¹³ M̄ lat sy^c mae bo^{mss}; txt N L Z Θ f¹ 33. 892. 1241. 1424 al g¹ sy^{p.h} bo | Γp) ελεημοσυνην L W Z Θ f¹³ M̄ f k sy^{p.h} mae; CI Or^{mss} | δοσιν N¹ sy^c bo | txt N*.2 B D 0250 f¹ 892 pc lat; Or^{mss} | O¹ N* D Z 0250 f¹ 33 pc | txt N² B L W Θ f¹³ M̄ ● 2 Ταμην N* 13 pc ● 4 J 3 2 4 I N* (33) | 3 4 2 I D | txt N² B L W Z^{vid} Θ 0250 f^{1.13} M̄ | Ταυτος D W f¹ (700) M̄ h q sy^{p.h} | txt N B K L Z Θ 0250 f¹³ 33. 892. 1424 al lat sy^{s.c} | F εν τω φανερω L W Θ 0250 M̄ it sy^{s.p.h} | txt N B D Z f^{1.13} 33 al aur ff¹ k vg sy^c co ● 5 □ vs sy^s | Γ-χη, ουκ εση (N*) D L W Θ f¹³ M̄ k q sy^{c.p.h} | txt N² B Z f¹ 892 lat sy^{hm} co

22,39 p! Lv 19,18

Dt 23,4,7; 7,2
Lv 19,34 R 12,14
L 23,34 1K 4,12
Act 7,60 1P 3,9
L 6,35 E 5,1

22,10!

Dt 18,13 Lv 19,2
19,21 1K 14,20
Kol 4,12 Jc 1,4

5,20

23,5

1 K 13,3

R 12,8

6,18

43 Ἦκούσατε ὅτι ἐρρέθη, ὡς 49 Ὡλέ-
λεις ἀγαπᾶ τὸν πλησίον σου, 50 καὶ
μισεῖ τὸν ἐχθρόν σου. 44 Ἐγὼ
ὅμως σᾶς λέγω, 51 Ἀγαπᾶτε τοὺς
ἐχθρούς σας, εὐλογεῖτε ἐκείνους οἵ-
τινες σᾶς καταρῶνται, εὐεργετεῖτε
ἐκείνους οἵτινες σᾶς μισοῦσι, 52 καὶ
προσεύχεσθε ὑπὲρ ἐκείνων οἵτινες
σᾶς βλάπτουσι καὶ σᾶς κατατρέ-
χουσι· 45 διὰ τὸ γείνητε υἱοὶ τοῦ
Πατρὸς σας τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς,
53 διότι αὐτὸς ἀνατέλλει τὸν ἥλιον
αὐτοῦ ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς,
καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους.
46 Διότι 54 ἔάν ἀγαπήσητε τοὺς
ἀγαπῶντάς σας, ποῖον μισθὸν ἔ-
χετε; καὶ οἱ τελῶναι δὲν κάμνουσι
τὸ αὐτό; 47 καὶ ἔάν ἀσπασθῆτε
τοὺς ἀδελφούς σας μόνον, τί περισ-
σότερον κάμνετε; καὶ οἱ τελῶναι
δὲν κάμνουσιν οὕτως; 48 55 ἔστε
λοιπὸν σεῖς τέλειοι, 56 καθὼς ὁ Πα-
τὴρ σας ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς εἶναι
τέλειος.

[ΚΕΦ. 5'.] Προσέχετε νὰ μὴ κά-
μνητε τὴν ἐλεημοσύνην σας ἔμ-
προσθεν τῶν ἀνθρώπων, διὰ τὸ νὰ
βλέπησθε ὑπ' αὐτῶν· εἰ δὲ μὴ, δὲν
ἔχετε μισθὸν πλησίον τοῦ Πατρὸς
σας τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. 2 Ὄταν
λοιπὸν κάμνης ἐλεημοσύνην, μὴ
σαλπίσσης ἔμπροσθέν σου, καθὼς
κάμνουσιν οἱ ὑποκριταὶ ἐν ταῖς
συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς, διὰ
τὸ δοξασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων·
ἀληθῶς σᾶς λέγω, ἔχουσιν ἤδη τὸν
μισθὸν αὐτῶν. 3 Ὄταν δὲ σὺ
κάμνης ἐλεημοσύνην, ἄς μὴ γνω-
ρίση ἡ ἀριστερά σου τί κάμνει ἡ
δεξιὰ σου· 4 διὰ τὸ ἵνα ἡ ἐλεημο-
σύνη σου ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ
Πατὴρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ,
2 αὐτὸς θέλει σοὶ ἀνταποδώσει ἐν
τῷ φανερω.

5 Καὶ ὅταν προσεύχησαι, μὴ
ἔσο ὡς οἱ ὑποκριταί·

49 Λευιτ.

ιθ'. 18.

50 Δευτ.

κγ'. 6.

Ψαλ. μα'.

10.

51 Λουκ.

5'. 27, 35.

Ῥωμ. ιβ'.

14, 20.

52 Λουκ.

κγ'. 34.

Πράξ. 5'.

60. Κορ.

Α'. 8'. 12,

13. Πέτρ.

Α'. β'.

23 : γ'.

9.

53 Ἰωβ

κε'. 3.

54 Λουκ.

5'. 32.

55 Γεν. ιζ'.

1. Λευιτ.

ια'. 44 :.

ιθ'. 2.

Λουκ. 5'.

56. Κολ.

α'. 28 : 8'.

12. Ἰακ.

α'. 4.

Πέτρ. Α'.

α'. 15, 16.

56 Ἐφεσ.

ε. 1.

1 Ῥωμ.

ιβ'. 8.

2 Λουκ.

ιδ'. 14.